

O B S A H

K ideovému vývoji církve československé

Úvodem

Na nových cestách s oslnivými plány. Povšechná charakteristika prvního údobí myšlenkového vývoje v zasetí povrchního revolučního radikalismu. (Od roku 1920 do polovice roku 1921.) Str. 15—27

I.

Vznik církve československé 8. ledna 1920. Neujasněnost programová. Odmítavá kritika Šusty a Pekaře. Počáteční propaganda — protiřímská agitace. Myšlenkové tápání dvojím směrem. Pokus o vyhlednutí z bezsystémovosti orientací pravoslavnou. Akce Zahradníka-Brodského o spojení s pravoslavnou církví srbskou. Jednání s delegátem srbského pravoslaví biskupem Dositejem. První memorandum srbské církvi se závaznou dodatečnou vsuvkou. Str. 27—47

II.

V myšlenkovém bludišti. Bezradné úsilí vyrovnat se s proklamovanými radikálními hesly i orientací pravoslavnou. Pokus o určitější vyjádření programu a polooficiální vymezení stanoviska k věrouce katolické a k převzatému katolickému bohoslužebnému řádu. Přípravy na první sněm. Jeho program. Rozvoj hnutí na Moravě a ve Slezsku. Ve vleku myšlenkového radikalismu mimo půdu tradičního křesťanství. (Projevy Farského a Pavlíka v polemice s Rádlem.) Kritika publikací ideových teoretiků církve československé v tomto údobí. Str. 47—59

III.

První sněm 8. a 9. ledna 1921. Řešení proponovaných otázek věroučných odsunuto do budoucna. Pokus o kompromis. Myšlenkové směrnice pro revisi a novou klasifikaci pojmů křesťanských (dogmatický referát M. Pavlíka). Zásadní vítězství radikalismu. Povrchní stanovisko k orientaci pravoslavné (referát Zahradníka-Brodského). Schválení I. memoranda. Plány s reformou podržených bohoslužebných forem katolických (liturgický referát Tuháčkův). I. § připravovaného statutu. Herben — obhájce, Str. 59—72

IV.

Odpověď archierejského Saboru srbského na I. memorandum, Nebezpečí

roztržky. Druhé memorandum neúplného Ústředního výboru. Stanovisko k pravoslavným dogmatům. Významný projev Farského v oficiálním listě. Biskup Dositej na Moravě. Sjezd v Olomouci 21. dubna 1921. Stanovisko Pavlíkovo. Polooficiální odpověď biskupa Dositeje na II. memorandum. Usnesení úplného Ústředního výboru 7. května pro přijetí pravoslavné orientace. Str. 72—84

V.

Druhý sněm 29. srpna 1921. Zásadní rozhodnutí v otázce pravoslavné orientace. Pozměněný I. článek statutu. Žádost do Srbska o vysvěcení prvních biskupů. K Pavlíkově orientační proměně. Svěcení Pavlíka v Bělehradě. Povrchní informace srbské církve. První bouře propuknuvší navenek. Farský contra Zahradník-Brodský. Pád Zahradníka-Brodského. Návrat biskupa Gorazda. Projev Farského v svatomikulášském chrámě. Str. 84—98

VI.

Odpor proti pravoslaví. Schůze v Pardubicích 4. ledna 1922. Farský contra Gorazd. Stupňování napětí. První výkřik z tábora pravoslavné orientovaného, většící boje (články Nermutovy). Vystoupení Gorazdovo proti necharakternosti radikálního směru (články „Aby bylo jasno“). Myšlenkové zásadní rozpory mezi oběma směry. Nešťastné pokusy o smír. Odjezd Gorazdův do Ameriky na agitaci mezi americké Čechy a Slováky. Společná schůze diecézních rad v Pardubicích dne 25. července roku 1922. Nová formulace radikálního programu i poměru k pravoslaví. (Neplatná revokace usnesení II. sněmu). Radikální směr na vítězném postupu. Str. 99—109

VII.

Československý katechismus. Protestní projev biskupa Dositeje. Odpověď Farského. Fiasko biskupa Dositeje a odjezd z Moravy. Rozhodnutí srbské církve. Následky aféry katechismové na Moravě. Diecéšní rada olomucká proti radě starších. „Za pravdou“ v rukou radikálů. Pokusy radikálů zachránit osobu Gorazdovu z obavy před roztržkou na Moravě. Str. 109—124

VIII.

Diecéšní shromáždění v Olomouci 23. listopadu 1922 za účasti vůdců českého radikálního směru. Nová formální volba diecéšní rady a biskupa delegáty státně uznaných náboženských obcí. Dva listy Gorazdovy z Ameriky s prohlášením o československém katechismu. Nepěkná hra s obsahem prohlášení Gorazdova před veřejností. Volba Gorazda biskupem. Prohlášení jednotného postupu. Kapitulace před radikalismem Farského. Další pokusy o udržení Gorazda. Maskování vnitřní situace před lidem. Nepravdivé výklady o vzniku sporů. Str. 124—133

IX.

Gorazdův příkrý soud nad československým katechismem před americkou veřejností. Nepřímé demaskování zastírané situace, Propagační akce Gorazdova v Americe a její výsledky. Ustavení šesti náboženských obcí mezi americkými Slováky. Ujednaná interkomunie církve československé s protestantskou církví episkopální na nesprávných předpokladech, Str. 133—144

X.

Návrat biskupa Gorazda z Ameriky. Kritická desorientace v diecési moravsko-slezské. Rozvášněné boje mezi radikály a zastánci pravoslavné orientace. Nátlak na provedení formální roztržky, Resignace Gorazdova. Hroživé následky, Pokusy zastrašených radikálů o umožnění odvolání resignace, Diecéšní shromáždění v Přerově 28. března 1923. Revokace resignace za výhrady suspense některých článků statutu a autonomie pravoslavného směru v rámci organizace celocírkevní. Zamítnutí požadavku přerovské resoluce Ústřední radou pražskou 12. dubna 1923, Str. 144—155

XI.

Rozkol v rozkolu, Gorazdův odboj proti Ústřední radě, Suspense radikální redakční rady listu „Za pravdou“, Diecéšní list moravsko-slezský contra oficiální vedení církve československé, Pozoruhodný projev moravského radikálního pracovníka Růžičky proti Gorazdovi, Gorazdovy pokusy o reorganisasi moravského tábora na základě pravoslavné orientace, Úspěchy mezi moravskými československými duchovními, Odtržení Slezska a pohraničních náboženských obcí moravských, Nová diecése slezská proti Gorazdovi, Přestoupení českých zastánců pravoslaví do pravoslavné obce pražské, Resignace zvoleného biskupa východočeské diecése Pařika a jeho projev proti radikálnímu vedení, Organizace odboje proti Gorazdovi v náboženských obcích moravských, Str. 155—162

XII.

Poslední pokus o odstranění bezhlavé rozháranosti na Moravě, Schůze moravských rad starších v Přerově 15. srpna 1923, Nepovolnost Gorazdova, Nemožnost sjednocení, Senační žádost východočeské diecése o vysvěcení nástupce Pařikova Procházky, v Srbsku, Povšechná kritika myšlenkového vývoje církve československé a katechismu Farského a Kalousova zvláště, Úsudky nekatolických církví, Diskuse mezi oběma směry o základních otázkách křesťanských za neudržitelné situace, Str. 162—176

XIII.

Vrcholné vystupňování krise, Diskreditující pusté boje, Obraz vnitřních po-

měří koncem r. 1923 a počátkem r. 1924. Ubíjení menšiny Gorazdovy. Poslední zbraně proti Gorazdovi v Olomouci. Senzační protest 20 duchovních, stojících proti rouhání Farského v červnu 1924, Str. 176—191

XIV.

Formální roztržka. Definitivní resignace biskupa Gorazda a vystoupení z církve československé 21. července 1924. Pozoruhodný slib věrnosti, žádaný Ústřední radou po moravských radách starších a duchovních. Rozhod pravoslavně orientované skupiny s církví československou a přestup do pravoslavné obce pražské 10. srpna 1924. Odklon konservativního směru brněnského od Gorazda. Diecéšní shromáždění v Brně 25. srpna 1924. Resignace staré diecéšní rady i nástupce Gorazdova, Ševčíka. Volba nové diecéšní rady a biskupského správce Stejskala, Str. 192—197

XV.

Třetí sněm (I. sněm delegátů pravoplatně ustavených a státně schválených náboženských obcí) 29. a 30. srpna 1924 v Praze. Usnesení v otázkách věroučných se závaznou platností. Proposice otázek odložených k řešení do budoucna. Nová formulace I. § statutu. Nepřímá revokace stěžejní zásady o svobodě svědomí v původním pojetí. Svátost svěcení kněžstva. Nesvátostné zřízení biskupů. Stanovisko směru konservativnějšího.

Str 198—204

XVI.

Kritika celkového stanoviska církve československé k hlavním otázkám křesťanským v posledním údobí myšlenkového vývoje. Zřízení prvních biskupů 6. ledna 1925 dle řádu schváleného sněmem. Svěcení prvních 19 jáhnů podle nových obřadů. Svěcení prvních 18 kněží 8. ledna 1925, Str. 204—219

Hnutí pravoslavné v Čechoslovensku

I.

Pokusy o oživení a reorganizaci zbytků pravoslavné skupiny pražské z let šedesátých, Statut dra Červinky. Uznání jurisdikce srbské, historicko-právně odůvodněné. Neoprávněný přechod pod jurisdikci patriarchátu cařihradského. Nekanonické zřízení archiepiskopie pražské. Propaganda pravoslavná na Podkarpatské Rusi a východním Slovensku. Organizační akce delegáta srbské církve, biskupa Dositeje. Zárok patriarchy cařihradského. Protisrbský postup archiepiskopa Savatije a jeho pomocníka biskupa Benjaminu. Str. 221—227

II.

Spory o jurisdikci cařihradskou a srbskou na Podkarpatské Rusi. Přestup Gorazdovy frakce do české obce pravoslavné. Přenešení sporů o jurisdikci do skupiny českomoravské. Dositej — Gorazd contra Savatij — Červinka. Stav vznikajících pravoslavných skupin na území republiky československé počátkem roku 1925. Str. 227—234

III.

Vývoj vnitřních poměrů v skupině podkarpatské za sporů o jurisdikci. Taktika Savatijova, Protichůdná akce srbská. Archimandrita Kabaljuk, exponent směru srbského. Černavin, vůdce strany cařihradsko-pražské. Schůze v Hůstu a Buštině. Otázka kandidatury na biskupský stolec. Str. 234—240

IV.

Detailní obraz poměrů mezi uniaty a novými pravoslavnými po první studijní cestě v březnu 1925. Ráz protiuniatské agitace. Bratrovražedné násilnosti a rozvratné štvánice náboženské s neutěšenými následky. Str. 240—246

V.

Další vývoj sporů o jurisdikci. Bezohledný boj srbského směru proti Savatijovi. Útoky listu srbské orientace „Cerkovna pravda“. Desorganizace při protichůdném postupu dvou pravoslavných konsistoří. Černavinův odklon od Savatije. Str. 246—252

VI.

Propaganda pravoslavná v eparchii prešovské na východním Slovensku. Akce archimandrity Maximenka. Protiakce uniatská pod vedením redemptoristů východního obřadu ve Stropkově. Str. 252—256

VII.

(Po druhé cestě v květnu.) K situaci uniátů na území naší republiky. Historie Karpatorusů. Význam unie. Činnost řeckokatolických biskupů podkarpatských v ohledu kulturně-náboženských. Éra maďarisačního útlaku. Zasluchy řeckokatolického duchovenstva. Nedostatek objektivní orientace v české veřejnosti. Str. 256—263

VIII.

Nynější stav eparchie mukačevské a prešovské po stránce církevně-náboženské. Str. 263—270

IX.

Úpadek pravoslavné propagandy. Kněžstvo pravoslavné a jeho zbraně proti uniátům a Římu. Poměry v obcích, kde zabráný kostely a církevní školy. Vůdcové Kabaljuk, Bogolep. Str. 270—275

X.

Otázka koblíny a rokoviny v boji protiuniatském. Osudy vládní úpravy. Stanovisko uniatského kněžstva. Projev biskupa Gebeje. Důsledky demagogického boje proti koblině a rokovině mezi pravoslavným duchovenstvem. Pravoslavná agitace a ukrajinismus. Pravoslavná agitace bez ohlasu v uniatském kněžstvu. Str. 275—281

XI.

Neočekávaný převrat v české skupině pravoslavné. Všeobecné shromáždění 22. listopadu 1925. Odstranění Savatije. Vítězství strany Gorazdovy. Str. 281—287

K situaci českobratrského protestantismu

I.

Krise protestantismu, projevující se v českobratrském evangelictví. Ztráta garancí víry. Na uhýbajícím, syplkém písku náboženské filosofie. Str. 289—295

II.

Důsledky vnějškové unifikace českých církví evangelických roku 1918. Hledání záchrany v kalvinismu, v luterství, v evangelickém presbyterianismu. Vlastní cestou bez plagiátství cizího církevnictví. Toužení po bezpečném základu a naděje do budoucna. Str. 295—300

DODATEK

Podvržená řeč Strossmayerova, šířená církví československou

Historie padělku řeči Strossmayerovy na vatikánském sněmu. Autor falsifikátu. Strossmayer a falsifikát. Zlehčování památky Strossmayerovy. Církev československá a falsifikát. Str. 303—316